

**Gminny Program Wspierania Rodziny
w Gminie Zaręby Kościelne
na lata 2016 – 2019**

I. Wprowadzenie

Rodzina to naturalne środowisko wychowawcze dziecka, która oddziałuje na jego osobowość, przekazuje mu swój system wartości, tradycje, ukierunkowuje jego aktywność i postępowanie na całe życie. Jest najbardziej stabilnym punktem odniesienia w doświadczeniu dziecka oraz źródłem zaspokojenia jego potrzeb w sferze psychicznej i materialno – bytowej. W prawidłowo funkcjonującej rodzinie, w systemie cenionych wartości, na plan pierwszy wysuwane jest szczęście i dobro dziecka. Jednak nie wszystkie rodziny swoje funkcje realizują w takim stopniu, by dzieci mogły się w nich prawidłowo rozwijać i czuć się szczęśliwe.

Problemy występujące w rodzinie często są złożone i wymagają interdyscyplinarnych rozwiązań. Na skutek czynników zewnętrznych (np. bezrobocie, choroba, wzrost kosztów utrzymania) oraz czynników odnoszących się do właściwości osobowościowych członków rodziny (np. uzależnienia, przemoc w rodzinie, niezaradność i brak umiejętności wychowawczych) dokonuje się dezorganizacja życia rodziny. Jeżeli w rodzinie pojawiają się dysfunkcje, instytucje i służby zobligowane do wspierania rodziny, zobowiązane są do podjęcia na jej rzecz określonych działań. Wszelkie działania służb i instytucji pracujących na rzecz dobra dziecka i rodziny powinny być zintegrowane i uwzględniać prawo do zachowania tożsamości dziecka i jego prawa do utrzymania kontaktów z rodzicami.

Gmina Zaręby Kościelne prowadzi wiele inicjatyw na rzecz wspierania rodziny między innymi poprzez realizację działań podejmowanych przez jednostki organizacyjne (Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Szkoły, Bibliotekę, Policję). Problemem przemocy w rodzinie na terenie gminy zajmuje się Gminny Zespół Interdyscyplinarny do spraw przeciwdziałania przemocy w rodzinie skupiający wśród swoich członków przedstawicieli instytucji i stowarzyszeń działających na rzecz przeciwdziałania temu zjawisku.

Opierając się na założeniach ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej gmina rozszerzyła swoją działalność, między innymi przez pracę asystenta rodziny. Rodzina w kryzysie będzie mogła skorzystać z jego wsparcia w wypełnianiu funkcji opiekuńczych, wychowawczych i społecznych. Do zadań asystenta rodziny należy w szczególności opracowanie i realizacja planu pracy z rodziną we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym, udzielanie pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej, w tym w zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego, udzielaniu pomocy rodzinom w rozwiązywaniu

problemów socjalnych, psychologicznych, wychowawczych, wspieranie aktywności społecznej rodzin, udzielenie pomocy w poszukiwaniu, podejmowaniu utrzymaniu pracy zarobkowej, udzielanie wsparcia dzieciom, podejmowanie działań interwencyjnych i zaradczych w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i rodzin, monitorowanie funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy z rodziną. Asystent rodziny współpracuje z jednostkami administracji rządowej i samorządowej, właściwymi organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami i osobami specjalizującymi się w działaniach na rzecz dziecka i rodziny. Rolą asystenta rodziny jest pomoc rodzinie przeżywającej trudności w opiece i wychowaniu dziecka, prowadzeniu gospodarstwa domowego, kształtowaniu i wypełnianiu podstawowych ról społecznych. Istotą jego działania będzie ścisła współpraca z rodziną dziecka.

W związku z powyższym podstawowym założeniem Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2016 – 2019 jest utworzenie spójnego systemu wsparcia dzieci i rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, w celu przywrócenia im zdolności do wypełniania tych funkcji, poprzez pracę z rodziną oraz zapewnienie pomocy w opiece i wychowaniu dzieci. Zadania, które realizowane będą w ramach Programu koncentrować będą się nie tylko na dziecku, ale również na całej rodzinie, również w sytuacjach gdy dziecko umieszczone zostanie poza rodziną biologiczną, w celu odzyskania przez nią funkcji opiekuńczych.

Podstawą działań ujętych w programie są następujące akty prawne:

- ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej,
- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie,
- ustawa z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,

Program nawiązuje również do Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Zaręby Kościelne na lata 2008 – 2015 (w trakcie opracowywania na lata 2016-2020).

W przypadku niemożliwości zapewnienia opieki i wychowania dziecka przez rodzinę powiat organizuje pieczę zastępczą w formie rodzinnej i instytucjonalnej. Do zadań gminy w myśl ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej należy ponoszenie częściowych wydatków związanych z pobytem dziecka w wyżej wskazanych formach pieczy zastępczej.

II. Diagnoza sytuacji demograficznej i społecznej rodzin w Gminie Zaręby Kościelne.

Dane statystyczne Urzędu Gminy w Zarębach Kościelnych dotyczące sytuacji demograficznej mieszkańców na przestrzeni trzech ostatnich lat przedstawiały się następująco:

Tabela 1. Stan ludności Gminy Zaręby Kościelne w roku 2012,2013,2014.

Wyszczególnienie	Rok 2012	Rok 2013	Rok 2014
Mieszkańcy ogółem	3802	3796	3796
W tym:			
Kobiety	1850	1857	1857
Mężczyźni	1952	1939	1939

Źródło: opracowanie własne.

Pomimo otwarcia rynków pracy przez wiele państw członkowskich Unii Europejskiej i związanej z tym migracji zarobkowej ważną kwestią społeczną naszej gminy nadal pozostaje bezrobocie.

Tabela 2. Bezrobotni zarejestrowani w Powiatowym Urzędzie Pracy Ostrów Mazowiecka.

Wyszczególnienie	Rok 2012	Rok 2013	Rok 2014
Bezrobotni - ogółem	249	244	225
Bezrobotni długotrwale - ogółem	131	169	147
Bezrobotni z prawem do zasiłku - ogółem	24	17	11

Źródło: opracowanie własne.

Głównym celem pomocy społecznej jest zaspokajanie niezbędnych, podstawowych potrzeb życiowych osób i rodzin oraz umożliwienie im bytowania w warunkach

odpowiadających godności człowieka. Analizując wskaźniki dotyczące pomocy społecznej, można zauważyć, że najczęstszymi powodami ubiegania się o pomoc na przestrzeni trzech ostatnich lat było bezrobocie, niepełnosprawność, długotrwała choroba jak również bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych.

Według analizy pracowników socjalnych w większości rodzin w których występuje problem bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych przy zapewnieniu wsparcia ze strony Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej rodzina jest w stanie zapewnić dziecku właściwy rozwój fizyczny i duchowy, co daje szansę na pozostawienie dziecka w rodzinie naturalnej. Zawsze jednak istnieje zagrożenie, iż działania podejmowane przez Ośrodek okażą się niewystarczające, między innymi z uwagi na brak współpracy rodziny. Zatem w sytuacji zagrożenia dobra dziecka sąd opiekuńczy może zarządzić środek zapobiegawczy w formie umieszczenia dziecka w placówkach opiekuńczo – wychowawczych lub rodzinie zastępczej.

Dane o korzystających z pomocy społecznej w gminie przedstawia tabela nr 3.

Wyszczególnienie	Rok 2012	Rok 2013	Rok 2014
Świadczenia przyznane w ramach zadań własnych i zleconych – ogółem			
Liczba osób, którym udzielono pomocy i wsparcia	217	238	257
Liczba osób którym przyznano świadczenie pieniężne	69	77	112
Liczba świadczeń niepieniężnych	177	177	150
Główne powody przyznania pomocy społecznej			
PRZYCZYNY ŚWIADCZEŃ			
Ubóstwo			
Liczba rodzin ogółem	26	44	54
Liczba osób ogółem w rodzinach	86	130	158
Bezrobocie			
Liczba rodzin ogółem	50	58	59
Liczba osób ogółem w rodzinach	195	223	218
Niepełnosprawność			
Liczba rodzin ogółem	47	49	65
Liczba osób ogółem w rodzinach	128	121	152

Długotrwała lub ciężka choroba			
Liczba rodzin ogółem	12	18	21
Liczba osób ogółem w rodzinach	30	48	63
Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego			
Liczba rodzin ogółem	61	35	32
Liczba osób ogółem w rodzinach	300	180	167
Rodziny wielodzietne			
Liczba rodzin ogółem	21	19	21
Alkoholizm			
Liczba rodzin ogółem	1	0	0
Liczba osób ogółem w rodzinach	1	0	0
Potrzeba ochrony macierzyństwa			
Liczba rodzin ogółem	22	20	23
Opuszczenie zakładu karnego			
Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenia	0	0	0
Liczba świadczeń pieniężnych	0	0	0
Liczba świadczeń niepieniężnych	0	0	0
Przemoc w rodzinie			
Liczba rodzin ogółem	0	0	1
Liczba osób ogółem w rodzinach	0	0	2
Zdarzenia losowe			
Liczba rodzin ogółem	1	0	2

Źródło: opracowanie własne.

III. Zasoby instytucjonalne działające w obszarze wspierania rodzin na terenie Gminy Zaręby Kościelne.

Instytucje i organizacje realizujące zadania mieszczące się w zakresie wspierania rodziny oraz inne pełniące funkcje wspierające:

- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Zarębach Kościelnych,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Zarębach Kościelnych,
- Komenda Powiatowa Policji w Ostrowi Mazowieckiej,

- Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Zaręczach Kościelnych,
- Urząd Gminy w Zaręczach Kościelnych,
- Ośrodek Zdrowia w Zaręczach Kościelnych,
- Szkoła Podstawowa i Gimnazjum w Zaręczach Kościelnych,
- Gminna Biblioteka Publiczna w Zaręczach Kościelnych ,
- Parafia w Zaręczach Kościelnych.

IV. Odbiorcy programu.

Gminny Program Wspierania Rodziny skierowany jest do rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych.

V. Cele programu.

1. Stworzenie efektywnego systemu wsparcia rodzin w prawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych,
2. Pozostawienie dzieci i młodzieży w środowisku zamieszkania,
3. Tworzenie warunków sprzyjających umacnianiu instytucji rodziny i jej integracji,
4. Współpraca z instytucjami, organizacjami pozarządowymi na rzecz dziecka i rodziny,
5. Wzmacnianie roli i funkcji rodziny,
6. Wsparcie w rozwijaniu umiejętności opiekuńczo – wychowawczych rodziny,
7. Podniesienie świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny,
8. Przeciwdziałanie marginalizacji i degradacji społecznej rodziny,
9. Dążenie do reintegracji rodziny,
10. Podejmowanie działań na rzecz powrotu dziecka do rodziny naturalnej.

VI. Oczekiwane rezultaty.

1. Podniesienie poziomu i rozwój profesjonalnych form pomocy rodzinie w środowisku,
2. Poprawa funkcjonowania rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym, wymagających wsparcia i pomocy,
3. Konsolidacja działań różnych grup społecznych, organizacji pozarządowych,

- instytucji,
4. Pozostawienie dzieci w miejscu zamieszkania,
  5. Reintegracja rodziny naturalnej poprzez powrót dziecka do rodziny.

VII. Zadania w zakresie wspierania rodziny.

Realizacja programu odbywać się będzie na zasadach współdziałania z jednostkami administracji rządowej i samorządowej, organizacjami pozarządowymi. Realizacja działań zawartych w Programie odbywać się będzie w sposób ciągły i systematyczny w ramach czasowych obowiązywania Programu czyli w latach 2016 – 2019,.

Zadania w zakresie wspierania rodziny zawiera poniższa tabela.

Tabela 4.

Lp.	Nazwa zadania	Partnerzy w realizacji zadania
1	Zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy ze strony pracownika socjalnego	GOPS
2	Umożliwienie dostępu do poradnictwa specjalistycznego	GOPS, placówki oświatowe
3	Zatrudnienie asystenta rodziny	GOPS
4	Organizacja i finansowanie szkoleń dla asystenta rodziny	GOPS
5	Współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej	GOPS
6	Współfinansowanie pobytu dziecka w placówce opiekuńczo - wychowawczej	GOPS
7	Współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinnym domu dziecka	GOPS
8	Współfinansowanie pobytu dziecka w interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym	GOPS
9	Prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczej	GOPS, Policja, Zespół Interdyscyplinarny, placówki oświatowe
10	Zlecenie osobom profesjonalnie przygotowanym, instytucjom oraz organizacjom pozarządowym wykonywania określonych w programie zadań na podstawie umów cywilnoprawnych	

Źródło: opracowanie własne.

VIII. Zespół realizujący program.

1. Asystent Rodziny i Pracownicy socjalni Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zaręczach Kościelnych,
2. Przedstawiciele z poszczególnych placówek oświatowych z terenu gminy Zaręby Kościelne (nauczyciele, pedagodzy, dyrektorzy),
3. Dzielnicowi Komendy Powiatowej Policji w Ostrowi Mazowieckiej,
4. Przedstawiciele Służby Zdrowia,

5. Przedstawiciel z Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Zarębach Kościelnych,
6. Przedstawiciel Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Zarębach Kościelnych,

IX. Źródła finansowania programu.

Finansowanie Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2016 – 2019 odbywać się będzie w ramach środków budżetu Gminy Zaręby Kościelne, dotacji z budżetu państwa, środków pozabudżetowych oraz środków pochodzących z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych.

X. Monitorowanie.

Koordynatorem Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2016 – 2019 jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Zarębach Kościelnych. Monitoring będzie polegał na zbieraniu informacji uzyskanych od podmiotów uczestniczących w realizacji zadań i ocenie tych danych. Ewaluacja gminnego programu wspierania rodziny będzie prowadzona o narzędzie Ocena Zasobów Pomocy Społecznej, która jest przygotowana i przedstawiana co roku do dnia 30 kwietnia Radzie Gminy w oparciu o analizę lokalnej sytuacji społecznej i demograficznej. Ocena obejmuje osoby i rodziny korzystające z pomocy społecznej, rodzaje ich problemów oraz ich rozkład ilościowy. Obejmuje w szczególności infrastrukturę, kadrę, organizacje pozarządowe i nakłady finansowe na zadania pomocy społecznej bez względu na podmiot je finansujący i realizujący. Na podstawie art. 179 ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2015 roku, poz. 332 ze zmianami) w terminie do 31 marca każdego roku przedkłada się Radzie Gminy Zaręby Kościelne roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz przedstawia potrzeby związane z realizacją tych zadań.